

Johansson, Andreas S.
Andreas.S.Johansson@skane.se

YTTRANDE

Datum 2024-06-10
Ärendenummer 2024-POL000179

1 (5)

Socialdepartementet

Remiss En utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022

Region Skåne tackar för möjligheten att svara på remiss gällande SOU 2024: 26.

Allmänna synpunkter

Region Skåne ser positivt på att sjukförsäkringens regelverk utvärderas men anser att en bredare analys behöver göras innan det går att ta ställning till förändringar i lagstiftningen. Region Skåne menar att hänsyn behöver tas till andra faktorer och kostnader än de som är direkt förknippade med sjukpenning. Exempelvis har det ej tagits hänsyn till de ökade kostnader för hälso- och sjukvården, kommuner, arbetsgivare och Arbetsförmedlingen som förslagen till lagförändringarna kan innebära.

Region Skåne anser att det finns brister i utredningens analys gällande effekterna av undantagen övervägande och särskilda skäl då utredningstiden är kortare än den gräns i sjukförsäkringen som idag finns vid 550 dagar. För en komplett utvärdering av förändringarna 2021 och 2022 bör en uppföljning göras även efter 550 dagar och gärna efter ännu längre tid än så.

I utredningen saknas analys där hänsyn tagits till covid- 19 pandemins påverkan på tillgång till vård, rehabiliteringsmöjligheter med mera.

Hälso- och sjukvårdens mål om att arbeta personcentrerat med individuella rehabiliteringsplaner krockar i viss mån med sjukförsäkringens rehabiliteringskedja. Utifrån ett hälso- och sjukvårdsperspektiv är det av stor vikt att ta hänsyn till personens individuella förutsättningar och att läkarens bedömning av arbetsförmåga väger tungt. Det är därför en brist att hälso- och sjukvårdens erfarenheter av att arbeta med sjukskrivning inte ingått i utredningen.

Det finns en stor risk att förslagen om att begränsa undantag i rehabiliteringskedjan kommer att sätta ökad press på en redan hårt belastad hälso- och sjukvård. Detta kan leda till begränsad tillgänglighet och skapa undanträngningseffekter för andra ohälsotillstånd. Utifrån de diskussioner som pågår kring krav på åtta timmars aktivitet för personer som uppbär ekonomiskt bistånd befarar Region Skåne att intygsfrågor kommer att bli en alltmer belastande uppgift för hälso- och sjukvården.

Nedan kommenteras utredningens förslag och bedömningar ytterligare utifrån rubriker i utredningen.

9.1 Bedömningen vid dag 180 ska göras mot normalt förekommande arbete utan undantag för övervägande skäl

Region Skåne varken tillstryker och eller avstryker förslaget om att ta bort övervägande skäl utan ser i stället ett behov av ökad flexibilitet i sjukförsäkringen och att läkarens bedömning av det medicinska tillståndet får ökad betydelse.

För vissa patientgrupper (exempelvis lätt- till medelsvår psykisk ohälsa) kan 180 dagar innebära ett tydligt riktmärke för både patient och läkare för vad som är rimlig tid för återgång i arbete. Andra grupper, med mer komplex problematik, riskerar att i förtid antingen tvingas återgå till sitt arbete utan att vara redo för detta eller göra en arbetsmarknadsställning som inte är motiverad. Även inom gruppen personer med psykisk ohälsa finns det tillstånd som tar lång tid att utreda, behandla och prova ut rätt medicin till. Vid ett eventuellt borttagande av undantaget övervägande skäl riskerar dessa personer mista sin rätt till sjukpenning.

Region Skåne vill betona vikten av att sjukförsäkringens regelverk harmoniserar med de rekommendationer som ges i Socialstyrelsens försäkringsmedicinska beslutsstöd.

Utifrån arbetsgivarsynpunkt skulle en förändring av villkoren kunna innebära en risk att en person med längre rehabiliteringsbehov prövas för tidigt gentemot sitt arbete och därmed försvåra återgång till arbete och leda till återgång i sjukskrivning längre fram. Att rehabiliteringskedjan minskar antalet skäl till undantag för bedömning (övervägande skäl och särskilda skäl) kan dock bidra till minskad begreppsförvirring för arbetsgivare och involverade parter under medarbetarens sjukskrivning. Det kan möjligen också öka incitamenten att som arbetsgivare i tidigt skede arbeta aktivt med adekvata planer för medarbetares återgång i arbete.

9.2 Särskilda skäl ska endast kunna tillämpas från dag 180 till och med dag 365 och om prognosen i det medicinska underlaget är tydlig

Region Skåne varken tillstryker och eller avstryker förslaget om att förändra tillämpningen av särskilda skäl utan ser i stället ett behov av ökad flexibilitet i sjukförsäkringen och att läkarens bedömning av det medicinska tillståndet får ökad betydelse.

Det är viktigt att beakta att det finns en risk för patientgrupper med långa rehabiliteringsbehov som inte går under undantaget ”oskäligt” behöver återgå till arbete tidigare än vad som är optimalt. Region Skåne vill understryka att vissa sjukdomar och skador tar lång tid att både utreda, rehabilitera och läka (längre än 180 dagar och ibland längre än 365 dagar) och att det i många fall blir en motsatt effekt för dessa processer om patienten saknar trygghet och försörjning.

9.3 Normalt förekommande arbete ska inte längre hänvisa till angiven yrkesgrupp

Region Skåne är tveksam till förslaget om att inte längre hänvisa till angiven yrkesgrupp. Det finns skäl till att kravet bör kvarstå eftersom det kan öka tydligheten i bedömningen av arbetsförmågan i förhållande till begreppet normalt förekommande arbete. Ju tydligare bedömningen av rätt till sjukpenning vilar på hänvisning till angivna yrken desto begripligare blir bedömningen för arbetsgivare, medarbetare och hälso- och sjukvården. Att Försäkringskassan ändrat tillämpningen av lagstiftningen i och med införandet av angiven yrkesgrupp bör inte ses som något problem utan snarare att intentionen med lagen efterföljs. Kunskapsmaterialet som är kopplat till kraven om att ange yrkesgrupp används idag som ett pedagogiskt verktyg av läkare och kan i sig vara ett sätt att motivera personer till att byta yrke i de fall det är berättigat.

9.4 Möjlighet till ojämn förläggning av arbetstiden ska finnas om det är medicinskt motiverat och den försäkrades arbetsförmåga tas tillvara

Region Skåne avstryker förslaget om förändringar gällande ojämn förläggning av den försäkrades arbetstid. Region Skåne instämmer i att grundprincipen bör vara en jämn fördelning av arbetstiden över veckans arbetsdagar, men i likhet med många andra arbetsgivare finns inom Region Skåne en mängd olika verksamheter med en stor variation av arbetsuppgifter och arbetstider där möjligheter till flexibel sjukskrivning med ojämn förläggning av arbetstiden bör kvarstå. Region Skåne anser att huvudregeln fortsatt ska vara jämn arbetsfördelning över veckan men att det ska finnas möjlighet att frångå detta när ett sådant avsteg inte påverkar individens rehabilitering negativt.

9.5 De nya reglerna om behovsanställda tas bort

Region Skåne kan se både fördelar och nackdelar med att ändra regler kring behovsanställda. Å ena sidan behöver den växande grupp som inte har fast anställning en sjukförsäkring som fungerar och där läkare kan bedöma personen utifrån de arbetsuppgifter som hen utför regelbundet. Å andra sidan riskerar nuvarande bestämmelse att vissa grupper sjukskrivs i stället för att söka ett arbete som fungerar trots funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning.

9.6 Äldre bör inte undantas från bedömningen mot normalt förekommande arbete

Region Skåne är tveksam till utredningens förslag och anser att det är mer gynnsamt för alla parter om äldre får möjlighet till längre tids rehabilitering och en chans att kunna återgå i arbete hos nuvarande arbetsgivare. Redan idag bedömer Arbetsförmedlingen kvinnor över 55 år vara en grupp som behöver särskilt stöd och som har svårare än andra att söka jobb på den ordinarie arbetsmarknaden.

9.7 Äldrereglerna inom sjukersättningen (trygghetspensionen) bör vara kvar tills vidare

Region Skåne tillstyrker förslaget och delar utredningens bedömning.

9.8 Harmoniserat arbetsmarknadsbegrepp inom sjukpenning och sjukersättning

Region Skåne instämmer i utredningens bedömning kring att arbetsmarknadsbegreppet bör utredas vidare. Se även 9.12.

9.9 Rehabiliteringsinsatser

Region Skåne delar inte utredningens bild av att det saknas evidens för rehabiliteringsinsatser. Det finns både studier och litteraturgenomgångar som pekar på att anpassningar på arbetsplatsen kan förkorta sjukskrivningstiden, och att det finns ett värde av att involvera arbetsplatsen för att underlätta arbetsåtergång. Framför allt pekar forskningen på att kombinationen av medicinsk rehabilitering och insatser på arbetsplatsen samtidigt ger bäst resultat för återgång i arbete.

9.10 Förstärkt arbetsgivaransvar

Region Skåne menar att det redan idag finns skäl för arbetsgivare att främja låg sjukfrånvaro. Inom exempelvis hälso- och sjukvården är behovet av kompetens och kontinuitet, motiv nog för att motverka sjukfrånvaro.

Att det ekonomiska incitamentet minskar efter sjuklöneperioden kan utifrån hälso- och sjukvårdsperspektiv vara ett hinder för samverkan med vissa arbetsgivare. Kraven på arbetsgivare behöver dock anpassas efter storlek och möjligheter. Det är inte rimligt att införa sanktioner mot mindre arbetsgivare som har begränsade möjligheter till anpassning av arbetsuppgifter. Region Skåne vill framföra att en utredning om arbetsgivares ansvar även bör innefatta företagshälsans roll.

9.11 Starkare incitament för hälso- och sjukvården i sjukskrivningsprocessen

Region Skåne ställer sig starkt kritisk till förslag om att Försäkringskassan skulle kunna besluta om sanktioner mot läkare och vårdgivare. Hälso- och sjukvården har redan ett system gällande tillsyn och sanktioner genom Inspektionen för vård och omsorg och hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd.

Vidare ställer sig Region Skåne tveksam till att incitament för att arbeta med rehabilitering inom sjukvården behöver utredas. I stället finns behov av mer utbildning för läkare i försäkringsmedicinska bedömningar och att läkare får tid och möjlighet att göra dessa bedömningar på ett så bra sätt som möjligt. I sammanhanget är det dock viktigt att

understryka att det inte får innebära ökade administrativa kostnader på bekostnad av vården.

Se även: [Hälso- och sjukvårdens arbete med sjukskrivning och rehabilitering \(socialstyrelsen.se\)](https://socialstyrelsen.se)

9.12 En bortre tidsgräns för rätt till sjukpenning

Region Skåne anser att fokus på en utredning kring de långa sjukfallen bör ligga på den lucka som idag finns i regelverket mellan sjukpenning och sjukersättning. Det är inte rimligt att personer kan vara sjukskrivna under flera år och samtidigt inte ha rätt till sjukersättning. Region Skåne ser att det kan finnas positiva effekter av en bortre tidsgräns för sjukpenning. Exempelvis genom att arbetsgivare och Arbetsförmedlingen får ökade krav att sätta in rehabiliteringsinsatser. Samtidigt är det en grundläggande princip i sjukförsäkringen att patienten ska ha en sjukdom, sjukdomsliknande tillstånd eller skada.

Anna Mannfalk
Ordförande

Pia Lundbom
Hälso- och sjukvårdsdirektör